

групі до експерименту високий рівень був у 10%, середній – у 46%, низький – у 44%. Після: високий – 28%, середній – 47%, низький – у 25%.

Порівняльне зіставлення результатів дослідження контрольної та експериментальної груп показують, що процес формування естетичного сприймання значно поліпшується, коли педагог дотримується методів та прийомів активізації творчої діяльності дітей, що містять в собі інтеграцію мистецтв, малювання музичних фольклорних сюжетів (« В гостях у героїв казки – опери « Коза – Дереза» М.Лисенка»), використовує цікаві художні техніки, декорування виробів, ліплення казкових персонажів, виготовлення народної іграшки з глини або тіста, декоративних рельєфів, ляльок для театру, замальовок сюжетів українських народних пісень.

Висновки. На нашу думку, в естетичному вихованні дітей народне мистецтво, народний живопис, український музичний фольклор, зокрема народна пісня, повинні бути домінуючими і вирішальними в формуванні правильних ідейно-естетичних уявлень, в надбанні художніх навиків, які дозволяють в майбутньому розкрити і оцінити красу, багатство як національної народної і професійної музики, так і творів світової культури. Отже, український музичний фольклор у взаємодії з народним живописом, усною народною творчістю, казкою, поезією є могутнім діючим засобом у процесі розвитку естетичної самосвідомості, національного характеру мислення, патріотизму.

Література

1. Барановська І.Г. Розвиток музичної освіти України кінця XVII-XVIII ст. / І.Г. Барановська, Н.Г. Мозгальова, Л.М. Уманська // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія: збірник наук. праць / за заг. ред. проф. О.А. Мельничук. – Вип. 25. – Вінниця : ФОП Корзун Д.Ю., 2017. – С. 30-34.
2. Казьмірчук Н.С. Формування творчої особистості майбутнього вчителя в процесі навчання у ВНЗ / Казьмірчук Н.С. // Наукові записки. Збірник матеріалів науково – практичної конференції викладачів і студентів.- Серія «Мистецтво».- Вінниця, 2017.- С. 75 -79.
3. Масол Л.М. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах / Л. М. Масол // Шкільний світ. - 2002. - № 9. - С. 1-16.
5. Миропольська Н.Є. Мистецтво слова в структурі художньої культури учня : теорія і практика / Н.Є. Миропольська. - К. : Парламентське видавництво, 2002. - 204 с.
6. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори: в 5 т. – Т. 1. – К. : Рад. шк., 1977. - С 55-209.
7. Тодосієнко Н.Л. Мистецтво як засіб формування естетичного сприймання у молодших школярів / Н.Л. Тодосієнко //Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (VI школа методичного досвіду) : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 28-29 листопада 2016 р. / за ред.. Л.С. Бровчак, Л.В. Старовойт. – Вінниця : ФОП Корзун Д.Ю., 2016. – С. 232-236.

СЕКЦІЯ 6 НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ У МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

УДК 276.147:75

Р.Андрійчук-Кузменко,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського

R.Andriychuk-Kuzmenko
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

МЕТОДИЧНА РОБОТА В КЛАСІ ФОРТЕПІАНО

METHODICAL WORK IN THE CLASS OF PIANO

Анотація. У статті розглядається методична основа підготовки музиканта, яка вимагає застосування сучасних інноваційних технологій навчання гри на музичному інструменті, наголошується актуальність проблеми музичної підготовки школярів засобами професійного навчання мистецтву фортепіанного виконавства.

Abstract. The article deals with the methodical basis for the preparation of a musician, which requires the use of modern innovative technologies of learning the game on a musical instrument, emphasizes the urgency of the problem of musical preparation of students by means of professional training of the art of piano performance

Ключові слова: творча активність учнів, виконавська музична культура, фортепіанна підготовка.

Keywords: creative activity of students, performing musical culture, piano training.

У сучасних умовах розбудови національної освіти актуальним постає питання гуманітарного навчання школярів. Серед пріоритетних освітянських напрямків чільне місце посідає мистецька підготовка учнів у позашкільних закладах освіти, а також у гуртковій роботі в школах у позаурочний час.

Музичне виховання є одним із наймогутніших засобів гуманітарного розвитку особистості школяра. Нажаль, у сучасних умовах неконтрольованих засобів інформації, доступності інтернету й не завжди коректних публікацій, учням важко обрати шлях до осягання моральної вихованості, ціннісних орієнтацій, формування мистецьких уподобань.

Питаннями фортепіанної педагогіки займалися видатні методисти та виконавці, серед яких виокремлюємо А. Артоболевська, Л. Баренбойм, Т. Беркман, М. Герман, А. Гольденвейзер, Н. Голубовська, Е. Ліберман, Б. Міліч, Г. Нейгауз, Л. Фейгін, Г. Ципін, Ю. Юцевич, Б. Яворський.

Найцінніші виконавські транскрипції й методичні рекомендації містяться у композиторських традиціях найвідоміших майстрів світового фортепіанного мистецтва – Й. Баха, Л. Бетховена, Ф. Ліста, Ф. Мендельсона, Ф. Шопена, Ф. Шуберта.

Мета статті. Головною метою роботи ми визначаємо дослідження основних методичних прийомів навчання гри на фортепіано, спрямованих на ефективність навчально-виконавської роботи в позашкільних мистецьких закладах.

З історії виконавства нам відомо, що традиція виконувати на концертах фортепіанні та клавірні твори напам'ять, започаткувалась тільки в кінці позаминулого століття. Навіть відомі й популярні виконавці, в основному, на своїх виступах грали по нотах.

Першим традицію виконання «напам'ять» започаткував відомий піаніст та композитор Ф. Ліст. Така традиція стала доречною через поступове зростання технічної складності фортепіанних творів за рахунок застосування новаторських підходів до фортепіанної гри та принципово нових технічних прийомів, розроблених великим піаністом Ф. Лістом. Адже виконавець, що грає напам'ять, не прив'язаний до нот і може бути зосередженим повністю на виконанні технічних та художніх завдань музичного твору.

Педагогіка мистецтва вивчає механізм оволодіння особистістю учня системи виконавських та культурних цінностей шляхом продуктивної та репродуктивної реальності, якість якої визначається ступенем цього оволодіння. О. Теплова зазначає, що педагогіка мистецтва ставить завдання аналізу зв'язків освітньої діяльності й потенціалу особистості з урахуванням того значення якого набувають для особистості творчі досягнення, підкреслюючи, що генезис мистецької педагогіки органічно перетинається з проблемами музичної культури.[5, С. 241]

Багато хто із педагогів піаністів вважає вивчення твору напам'ять одним із етапів розбору нотного тексту. Г. Нейгауз обґрунтовував такий метод для цілковитого зосередження на роботі над музичними та технічними завданнями твору, коли нотний текст у піаніста «в руках»[2, С. 29].

Хоча такий принцип, на нашу думку, може бути застосований лише до учнів старших класів музичних шкіл та студентів, які вже є більш-менш самостійними і грамотними музикантами й здатні на початковому етапі роботи над музичним твором самостійно осягнути головні принципові завдання, поставлені композитором.

У випадку ж із молодшими учнями доводиться більший період часу приділяти роботі саме по нотах для того, щоб учень освоїв технічні та художні складності та прийоми виконання і тільки після цього приступати до вивчення твору напам'ять.

Л. Гінзбург, досліджуючи особливості виконавської роботи піаніста, зазначає, що, як і в будь-якому виді роботи, при вивченні музичного твору на пам'ять, слід керуватися принципом: від простого - до складного; від малого - до масштабного[1, С. 84].

Це пов'язано із особливістю процесу запам'ятовування, адже відомо, що інформація в пам'яті людини зберігається не у вигляді послідовного неперервного масиву даних, а у вигляді окремих так званих «слідів» пам'яті, із яких в процесі відтворення інформації за сприяння «логічного апарату».

Використовуючи асоціативні зв'язки між слідами пам'яті, мозок людини вибудовує послідовний ланцюжок інформації, ніби перегортає та переглядає відкладені «файли».

Досліджуючи процес запам'ятовування музичного твору, не можна не відмітити особливості музичної пам'яті взагалі. Адже, якщо глибше замислитись над природою музичної пам'яті, ми побачимо усю складність та багатогранність цього процесу.

Спираючись на дослідження музичних психологів та педагогів, ми дійшли висновку, що музичну пам'ять можна поділити на види:

- слухова
- моторна
- тактильна
- логічна
- зорова

Окрім цих основних, невід'ємно та нероздільно пов'язаних складових пам'яті, А. Петровський виокремлює такі види пам'яті, як емоційну та образну пам'ять, що стосується не так запам'ятовування, як в більшій мірі інтерпретації музичного твору в процесі виконання (відтворення)[3. С.83].

Моторна і тактильна дуже пов'язані між собою, бо стосуються рухів м'язів та відчуттів.

Саме моторна пам'ять - є найбільш стійкою складовою і часто при виконанні, у тих випадках, коли, наприклад, логічна пам'ять підводить, то моторна може автоматично від логічного апарату продовжити процес відтворення.

Слід відмітити основні рекомендації щодо ефективного засвоєння на пам'ять.

У зв'язку з тим, що пам'ять середньостатистичної людини не здатна засвоювати інформацію великими порціями - потрібно умовно поділити твір на малі частини (речення, такти, фрази, чи навіть мотиви) і запам'ятовувати ці малі частини, об'єднуючи їх в процесі в більші побудови.

Учні дитячих музичних закладів, здебільшого молодші, часто намагаються запам'ятати твір шляхом багаторазового програвання повністю або великими частинами.

Причиною є небажання зосередитися на вивченні по малих частинах і оманлива впевненість у тому що, таким чином вони досягнуть успіху швидше. А насправді, виходить якраз навпаки і їх заняття займають багато часу, а користі замало.

Окрім, наслідком такого запам'ятовування може проявитися небажане явище, як нездатність почати грати напам'ять із певного місця (речення, фрази), також продовжити виконання після текстової помилки, що дуже підводить при сценічному виконанні.

Основна причина полягає у тому, що твір запам'ятовується по ланцюжковому принципу, а саме кожна наступна логічна побудова відшукується в пам'яті на асоціативну адресу, ключ до якої є в кінці кожної попередньої побудови і активується тільки після повного її відтворення. Використовуючи метод запам'ятовування по малих окремих частинах музичного твору, вдається досить ефективно реалізовувати процес вивчення твору напам'ять.

Аналізуючи виконавські задачі фортепіанних творів з гомофонно-гармонічною фактурою, доречно рекомендувати вивчення твору окремими руками - це дозволяє полегшити координаційні задачі і таким чином прискорити процес запам'ятовування.

У випадку із творами поліфонічними слід вивчати кожен голос окремо або розділити їх по парах, також для спрощення координаційних задач.

Отже, підсумовуючи основні алгоритми розв'язання проблеми, відзначаємо, що на допомогу при запам'ятовуванні може прийти гармонічний аналіз твору. Але такий підхід до кінцевого результату вивчення музичного тексту на пам'ять вимагає достатньої музичної підготовки та теоретичної досвідченості учня.

Необхідно визнати неоціненну користь занять музикою для розвитку процесів пам'яті і центральної нервової системи. Оскільки в процесі запам'ятовування і виконання активується величезна кількість нервових центрів головного мозку, які змушені працювати в злагодженості між собою.

Література

1. Гінзбург Л. О. Робот над музичним твором / Л. О. Гінзбург. - М., 1968. - С.83-85
2. Нейгауз Г. Г. Про культуру фортепіанної гри // Г. Г. Нейгауз. - Записки викладача. 2-га публ. - М.: Суч. Музика, 1966.- С.24-35.
3. Нове педагогічне мислення: сб. ст. / Под ред. А. В. Петровського. - М.: Педагогіка, 1989. - С.64-90
4. Рубінштейн С. Л. Методичні та теоретичні проблеми психології / С. Л. Рубінштейн. - М., 1969. - С.28-30
5. Теплова О. Ю. Науково-педагогічні основи процесу формування мистецьких уподобань студентів музичного фаху / О. Ю. Теплова // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського: зб. наук. праць. Серія: Педагогіка і психологія. Вип. 39. - Вінниця: Планер, 2013. - С. 237- 242